

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 8 sierpnia 2013 roku, sygn. akt II 1 C 6/13, w sprawie z powództwa M. P. przeciwko K. P. (1) o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi oddalił powództwo i rozstrzygnął o kosztach procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało oparte na ustaleniu, że powód zawarł w 2008 roku związek małżeński z E. P.. Ze związku tego urodził się syn K. P. (1). Bezpośrednio po narodzinach syna małżonkowie nie mieszkali razem. Zawarli ugodę w sprawie III RC 100/09 Sądu Rejonowego w Łęczycy, mocą której M. P. zobowiązał się łożyć na rzecz K. P. (1) alimenty w kwocie 700 złotych miesięcznie, płatne do rąk E. P.. Małżonkowie zaczęli prowadzić wspólne gospodarstwo domowe, gdy zamieszkali razem w Ł., a następnie z rodzicami E. P. w Ł.. Powód łożył wówczas na dziecko. W roku 2011 kartą płatniczą powoda dokonywano wypłat z bankomatu w Ł., opłacano drobne zakupy w sklepach w Ł., a także w sklepie (...) w Ł. i sklepach odzieżowych w Ł. i W.. Część wakacji w 2011 roku małżonkowie P. wraz z synem spędzili w D.. We wniosku egzekucyjnym K. P. (1) reprezentowany przez E. P. wnosił o przeprowadzenie egzekucji zaległych alimentów od powoda w kwocie 8.400 złotych za okres od stycznia do grudnia 2011 roku.

W tym stanie rzeczy Sąd pierwszej instancji ocenił, że powód nie wykazał, ażeby w 2011 roku realizował ciężący na nim obowiązek alimentacyjny względem K. P. (1), albowiem istniały kilkumiesięczne okresy, w których powód nie był w stanie udokumentować żadnych zachowań świadczących o wywiązywaniu się z obowiązku alimentacyjnego, zaś wykazane przez powoda odwiedzanie dziecka czy zabranie go nad morze nie stanowi realizacji tego obowiązku. W związku z powyższym Sąd uznał, że powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności podlegało oddaleniu jako nieudowodnione, a o kosztach procesu orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności stron za wynik sprawy.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł powód, skarżąc je w całości. Zaskarżonemu wyrokowi apelujący zarzucił:

1. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 316 k.p.c. polegające na dokonaniu oceny zgromadzonego materiału dowodowego w sposób dowolny poprzez:

a) przyjęcie, że powództwo nie zostało udowodnione mimo szeregu dowodów

potwierdzających udział M. P. w utrzymaniu syna, w szczególności potwierdzeń wypłat z rachunku bankowego powoda, jego zdjęć z synem, pozwu o alimenty;

b) przyjęcie, że zeznania świadków T. M. i P. M. są

zeznaniem wiarygodnymi i spójnymi i ustalenie na ich podstawie stanu faktycznego sprawy, podczas gdy zeznania te są sprzeczne w części, w jakiej świadkowie podają, że z jednej strony powód z nimi nie mieszkał, z drugiej zaś w związku z jego pobytem wzrosły im opłaty eksploatacyjne, a w domu znajdowały się rzeczy powoda;

c) odmowę waloru wiarygodności zeznaniom powoda, mimo że są one spójne,

logiczne i znajdują potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym;

2. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 235 § 1 k.p.c. w zw. z art. 236 k.p.c. poprzez zaniechanie wydania postanowienia dowodowego w zakresie wniosku o załączenie akt sprawy Sądu Rejonowego w Łęczycy, sygn. akt. III Nsm 80/12;

3. błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść wydanego orzeczenia, a polegający na ustaleniu, że powód w 2011 roku nie prowadził wspólnego gospodarstwa domowego z matką pozwanego, podczas gdy wniosek przeciwny wypływa ze zgromadzonego materiału dowodowego;

4. obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 135 § 2 k.r.o. polegającą na stwierdzeniu, że realizacja obowiązku alimentacyjnego polega wyłącznie na majątkowym zaspokajaniu potrzeb alimentowanego.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu oraz stosowne do wyniku sprawy rozstrzygnięcie o kosztach procesu za obie instancje.

Na rozprawie apelacyjnej w dniu 7 października 2014 roku pełnomocnik przedstawicielki ustawowej pozwanego ustanowiony z urzędu wniósł o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, które nie zostały pokryte w całości ani w części.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna i skutkuje zmianą zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy w treści pisemnych motywów orzeczenia, jednakże z tym uzupełnieniem, że w roku 2011 M. P. partycypował w kosztach utrzymania i wychowania syna K. P. (1) w kwotach nie niższych, aniżeli ustalone w treści ugody sądowej zawartej przez małżonków P. (dowód: zeznania powoda – k. 163 w zw. z wyjaśnieniami informacyjnymi k. 105-106; potwierdzenia dokonania czynności bankowych – k. 11-47; zeznania K. P. (2) – k. 137-138; pozew o alimenty – k. 152-153) i prowadził wówczas wspólne gospodarstwo domowe z E. P. (dowód: zeznania powoda – k. 163 w zw. z wyjaśnieniami informacyjnymi k. 105-106; zeznania T. M. w sprawie o sygn. akt I C 582/12 Sądu Okręgowego w Łodzi – k. 217 oraz w sprawie o sygn. VIII Nsm 15/13 Sądu Rejonowego w Kutnie VIII Wydziału Zamiejscowego w Ł. – k. 29 tych akt; zeznania J. P. w sprawie o sygn. akt I C 582/12 Sądu Okręgowego w Łodzi – k. 218).

Na wstępie koniecznym jest odniesienie się do sformułowanych przez skarżącego zarzutów naruszenia przepisów postępowania, gdyż wnioski w tym zakresie determinują rozważania co do pozostałych zarzutów apelacyjnych, bowiem jedynie nieobarczone błędem ustalenia faktyczne, będące wynikiem należytej przeprowadzonego postępowania mogą być podstawą oceny prawidłowości stosowania przepisów prawa materialnego. W tym miejscu wypada zauważyć, że szereg zarzutów podniesionych przez apelującego sprowadza się w istocie do podważania dokonanej przez Sąd pierwszej instancji oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. W związku z powyższym zarzuty naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. zostaną rozpoznane łącznie z zarzutem błędu w ustaleniach faktycznych, który w sposób bezpośredni wiąże się z dokonaną przez Sąd oceną dowodów, bowiem stanowi jej konsekwencję.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. należy wskazać, że jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie Sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo wbrew zasadom doświadczenia życiowego nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2005 r., II UK 40/05, Legalis nr 315354). Rację ma skarżący, że na gruncie niniejszej sprawy Sąd Rejonowy dopuścił się naruszenia reguł swobodnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego w ten sposób, że z zebranych dowodów wyprowadził wnioski stojące w sprzeczności z zasadami doświadczenia życiowego, a w znacznej mierze także logiki.

W pierwszej kolejności trzeba powiedzieć, że Sąd Rejonowy niezasadnie odmówił wiarygodności zeznaniom powoda, z których wynikało, że w 2011 roku prowadził wspólne gospodarstwo domowe z żoną, a w związku z tym na miarę swoich możliwości łożył na utrzymanie syna. Pogłębiona analiza zebranego materiału dowodowego musiała skutkować odmienną jego oceną. Złożone przez powoda potwierdzenia dokonania transakcji kartą płatniczą w postaci płatności za zakupy w sklepach w Ł. albo wypłaty środków w bankomacie na terenie Ł. w sumie czterdzieści pięć razy w 2011

roku pozwalały na stwierdzenie, że powód w tym czasie przebywał w Ł., co wskazuje na to, że podjęte środki zostały wydatkowane na zaspokojenie potrzeb powoda i jego rodziny zamieszkałej w Ł..

W świetle zasad doświadczenia życiowego trudną do obrony byłaby teza przeciwna – iż powód w sposób zamierzony, antycypując konieczność wytoczenia powództwa w niniejszej sprawie, kilkadziesiąt razy w ciągu jednego roku udawał się do odległej o ponad 50 km od miejsca jego zamieszkania i pracy Ł., ażeby pobrać pieniądze z bankomatu lub zrobić drobne zakupy. Fakt, iż w 2011 roku zdarzyły się dwie przerwy w korzystaniu z karty płatniczej powoda na terenie Ł. nie przeczy dokonanej wyżej ocenie, wzięwszy pod uwagę ich krótkotrwały charakter.

Kolejnym z dowodów na poparcie wersji zdarzeń prezentowanej przez powoda był pozew o alimenty sporządzony przez przedstawicielkę ustawową pozwanego w dniu 12 czerwca 2012 roku, w treści którego wskazywała ona, że od początku stycznia 2012 roku rozstała się z mężem, który to zablokował jej kartę do bankomatu, a od dwóch miesięcy wysyła jej tylko alimenty na syna w kwocie 800 złotych miesięcznie. W ocenie Sądu Odwoławczego treść powołanego dokumentu prywatnego jest jasna i nie pozostawia pola do interpretacji, zatem niesłusznie Sąd Rejonowy odmówił dowodowi temu wiarygodności argumentując, że E. P. była w stanie wyjaśnić, czemu użyła takich sformułowań. Na marginesie wypada wskazać, że daty wynikające z treści pozwu korelują z terminem, w jakim E. P. wystąpiła o nadanie klauzuli wykonalności ugodzie dotyczącej spornych alimentów. Klauzulę tę nadano dopiero w listopadzie 2012 roku. Gdyby rzeczywiście powód niełożył na utrzymanie syna przez cały 2011 rok, musiałoby to oznaczać, że przedstawicielka ustawowa pozwanego nie reagowała na takie działanie powoda przez prawie dwa lata, co w świetle zasad doświadczenia życiowego wydaje się wysoce nieprawdopodobnym.

Za przyznaniem przymiotu wiarygodności zeznaniom powoda co do faktu zamieszkiwania z żoną w 2011 roku przemawiało także zestawienie ich z zeznaniami świadków składanymi na potrzeby innych toczących się między stronami postępowań. W toku postępowania w sprawie o rozwód na rozprawie w dniu 8 kwietnia 2014 roku, gdy świadkowie spontanicznie opisywali charakter relacji małżonków P. oraz relacjonowali kolejne wydarzenia z ich wspólnego pożycia, zarówno świadkowie z rodziny M. P., jak i E. P. wskazywali, że do ostatecznego wyprowadzenia się powoda z domu teściów w Ł. doszło na początku 2012 roku. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera fakt, że matka E. T. M. zeznała wówczas, iż nie pamięta, z jakiego powodu zięć wyprowadził się w styczniu 2012 roku. Podobnie, w sprawie o ustalenie kontaktów prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Kutnie VIII Wydział Zamiejscowy w Ł. na rozprawie w dniu 22 sierpnia 2012 roku T. M. stwierdziła, że zięć wyprowadził się po Nowym Roku. Tymczasem, w toku niniejszego postępowania utrzymywała, że małżonkowie P. prowadzili wspólne gospodarstwo domowe jedynie do końca czerwca 2010 roku. Tak znaczna zmiana w sposobie odtwarzania faktów w zaledwie kilkumiesięcznych odstępach sygnalizuje, że sąd winien zachować daleko idącą ostrożność, dokonując oceny wiarygodności wskazanych zeznań. Na gruncie niniejszej sprawy należało uznać, że świadek T. M. w toku przedmiotowego postępowania uzależniała treść swoich zeznań od zamierzonego celu procesowego. Działanie świadka znajduje uzasadnienie w fakcie, iż jako matka E. P. była ona emocjonalnie zaangażowana w sprawę i pośrednio zainteresowana jej wynikiem. Co się tyczy zeznań świadka w zakresie wskazywanym przez skarżącego, Sąd Odwoławczy uznał, że nie można jednoznacznie stwierdzić, że są one wewnętrznie sprzeczne, bowiem twierdzenie świadka, że „kiedy powód zajmował u nich mieszkanie, wzrosły opłaty” charakteryzuje się wysokim stopniem ogólnikowości, nie wynika z niego, w jakim okresie sytuacja ta miała miejsce.

Z kolei odnosząc się do zarzutu dotyczącego poczynienia ustaleń faktycznych w oparciu o zeznania świadka P. M., brata E. P., trafnie zauważa skarżący, że są one wewnętrznie sprzeczne w części, w jakiej świadek podaje, że powód w 2011 roku nie mieszkał w domu Ł., a nawet tam nie nocował, ale miał tam swoje ubrania i rzeczy higieny osobistej. W ocenie Sądu Okręgowego na prawdzie opiera się jedynie drugie spośród stwierdzeń świadka, które w świetle zasad doświadczenia życiowego wyklucza możliwość, ażeby powód pojawiał się w Ł. raz na miesiąc – dwa, na kilka godzin.

Odnosząc się do argumentacji Sądu Rejonowego, który uznał, że powód nie udowodnił, że w 2011 roku realizował ciężący na nim obowiązek alimentacyjny względem K. P. (1), wypada zauważyć, że powód podjął starania w tym kierunku jako dowód oferując zarówno zeznania swoje, jak i swoich rodziców, a także dowody z opisanych wyżej dokumentów, którym jednak Sąd odmówił przymiotu wiarygodności. Tym samym, to nie powód zaniedbał nałożonego

na niego obowiązku wykazywania faktów, z których wywodził dla siebie skutki prawne, a Sąd dokonał sprzecznej z doświadczeniem życiowym oceny oferowanych przez niego dowodów.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia przepisu art. 235 § 1 k.p.c. w zw. z art. 236 k.p.c. poprzez zaniechanie wydania postanowienia rozstrzygającego w przedmiocie wniosku dowodowego o załączenie akt sprawy Sądu Rejonowego w Łęczycy, sygn. akt III Nsm 80/12, godzi się przyznać rację skarżącemu, że wskazane zaniechanie stanowiło obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na wynik sprawy, albowiem uniemożliwiło skarżącemu zgłaszanie zastrzeżeń wobec działania Sądu jeszcze na etapie postępowania pierwszo instancyjnego. Co więcej, niedopuszczenie wskazanego dowodu uniemożliwiło Sądowi Rejonowemu poczynienie prawidłowych ustaleń w sprawie, co zostało konwalidowane na etapie postępowania apelacyjnego.

Przechodząc na płaszczyznę zarzutów o charakterze materialnoprawnym, należy wskazać, że w ocenie Sądu Okręgowego powód prowadził wspólne gospodarstwo domowe z matką pozwanego, a tym samym realizował obowiązek opieki nad nim poprzez łożenie na utrzymanie tego gospodarstwa, zatem kwestia podnoszona przez skarżącego straciła na znaczeniu. Dla zupełności wyводу wypada jednak zauważyć, że wbrew twierdzeniom skarżącego Sąd Rejonowy nie stwierdził, iż realizacja obowiązku alimentacyjnego polegać winna wyłącznie na majątkowym zaspokajaniu potrzeb alimentowanego, a jedynie wymienił zachowania, które ze względu na swą jednorazowość nie stanowią wywiązywania się z obowiązku opieki. W tym miejscu należy odróżnić sytuację, w której rodzic zobowiązany do alimentacji wobec małoletniego zamieszkuje z nim i przyczynia się do jego utrzymania i wychowania zarówno finansowo, jak i poprzez bezpośrednią opiekę nad małoletnim od sytuacji, w której rodzic nie zamieszkuje z uprawnionym do alimentów dzieckiem, a zatem nie ma możliwości zrealizować obowiązku opieki w inny sposób, aniżeli przyczyniając się majątkowo do jego utrzymania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego za utrwalony uznaje się pogląd, że obowiązek alimentacyjny rodziców w stosunku do dziecka jest zależny od faktu, przy którym z rodziców dziecko pozostaje i jest wychowywane. Określenie, w jakiej wysokości każde z rodziców zobowiązane jest do ponoszenia utrzymania i wychowania dziecka, powinno nastąpić przez zasądzenie ustalonej kwoty od tego z rodziców, które nie ma dziecka u siebie, przy czym pozostałe koszty w pieniądzu lub wyrażające się w osobistych staraniach o wychowanie dziecka ponosi drugie z rodziców (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1952 r., C 964/51, NP 1952, nr 5, s. 83; orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1954 r., I CR 327/54, LexPolonica nr 369317, OSN 1954, nr 4, poz. 90). W realiach przedmiotowej sprawy sytuacja taka nie zachodzi, skoro powód zamieszkiwał z żoną i synem, wypada jednak podkreślić, że przy założeniu poczynionym przez Sąd Rejonowy, iż powód nie zamieszkiwał z rodziną, kupienie przez rodzica prezentu czy zabranie dziecka na wycieczkę nie byłoby wystarczające dla zrealizowania ustawowego obowiązku opieki.

Powyższe rozważania doprowadziły Sąd Okręgowy do przekonania, że na gruncie niniejszej sprawy należało pozbawić wykonalności tytuł wykonawczy w postaci ugody zawartej w dniu 25 czerwca 2009 roku przed Sądem Rejonowym w Łęczycy w sprawie sygn. akt III RC 100/00, zaopatrzonej w klauzulę wykonalności postanowieniem z dnia 19 listopada 2012 roku w części co do świadczeń alimentacyjnych za okres od 1 stycznia 2011 roku do 31 grudnia 2011 roku. Rozstrzygnięcie to znajduje podstawę prawną w regulacji zawartej w treści art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., zgodnie z którym dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części, opierając je na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie. W realiach przedmiotowej sprawy zarzut spełnienia świadczenia podnoszony przez powoda okazał się trafny, co skutkowało uwzględnieniem powództwa w części dotyczącej 2011 roku. Mając na uwadze, że powód dochodził pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości, Sąd Okręgowy oddalił powództwo w pozostałej części.

W konsekwencji zmianie podlegało także orzeczenie o kosztach procesu pierwszoinstancyjnego. Sąd Okręgowy nie obciążył pozwanego kosztami procesu na podstawie art. 102 k.p.c., uznając, że na gruncie niniejszej sprawy zachodzą szczególne okoliczności w rozumieniu przywołanego przepisu, wyrażające się w głównej mierze w trudnej sytuacji majątkowej małoletniego pozwanego i jego przedstawicielki ustawowej. Sąd miał także na uwadze charakter niniejszego postępowania, którego przedmiotem były świadczenia alimentacyjne na rzecz pozwanego.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu pozwanemu w postępowaniu pierwszoinstancyjnym orzeczono na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze z dnia 26 maja 1982 r. (Dz.U. Nr 16, poz. 124) w zw. z § 19, § 6 pkt 4 i § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z dnia 28 września 2002 r. (Dz.U. z 2013r., poz. 461).

Wyniki kontroli odwoławczej zaskarżonego wyroku skutkowały jego zmianą w opisanym wyżej zakresie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. W pozostałej części apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu w oparciu o przepis art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł w oparciu o przepis art. 102 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., kierując się przedstawionymi wyżej motywami. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu pozwanemu w postępowaniu apelacyjnym orzeczono na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze z dnia 26 maja 1982 r. (Dz.U. Nr 16, poz. 124) w zw. z § 19, § 6 pkt 4, § 2 ust. 3 i § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z dnia 28 września 2002 r. (Dz.U. z 2013r., poz. 461).